

Løgmenn, amtmenn og løgtingsformenn

Føroya løgmenn fram til 1816

Løgmansembætið stavar frá seinnu helvt av 1200-talinum. Frá 1524 til 1816 eru allir løgmenn í Føroyum kendir, men eitt sindur størri óvissa er um tíðina undan siðaskiftinum, har nøkur nøvn eru at finna, sum vit lítið og einki vita um. Ein løgsøgumaður er nevndur í Føroyingasøgu frá 1200-talinum, og triggir løgmenn eru nevndir í *Kongsbókini* frá umleið 1300. Í kongsbókini, sum føroysku løgmenninir áttu til seinast í 1500-talinum, tá hon endaði í Svøríki, stóð upprunahandritið til Seyðabrævið frá 1298 og Landslógin frá 1274, sum vóru lógarkarmar føroyinga í fleiri øldir. Aðrir løgmenn eru nevndir í brøvum av ymiskum slag. Frá 1615 eru teir eisini at finna í tingbókunum.

Hesir hava verið løgmenn í Føroyum undan 1816

Gilli (løgmaður um ár 1000)

Nevndur í Føroyingasøgu sum løgsøgumaður.

Sjúrdur (løgmaður um 1300)

Nevndur lögmaður í Hetlandi í Seyðabrævinum. Møguliga hevur hann eisini verið lögmaður í Føroyum um hetta mundið.

Símun (løgmaður um 1350)

Nevndur lögmaður í Kongsbókini.

Dagfinnur Halvdanarson (løgmaður um ár 1400)

Nevndur lögmaður í Kongsbókini.

Haraldur Kálvsen (løgmaður frá 1412)

Nevndur lögmaður í brævi frá 1412

Roald (løgmaður um 1450)

Bóndi í Dali, móguliga búsitandi í Hetlandi.

Jørundur Skógdrívsson (løgmaður frá 1479-1524)

Nevndur løgmaður í brævi frá 2. mai ella 13. september 1479.

Tórmóður Sigurðsson (løgmaður frá 1524 til 1531)

Nevndur løgmaður í brævi frá 17. august 1524.

Andras Guttormsson (løgmaður frá 1531 til 1544)

Ættaður úr Noregi og búði í Kálgarði í Sumba.

Guttormur Andrasson (løgmaður frá 1544 til 1572)

Sonur Andras Guttormsson, nevndur Guttorm lögmaður, festi Úti í Bø í Kirkjubø í 1550, og í 1555 var Steigargarður lagdur at lögmansstólinum. Festi Sundsgarð í 1570, doyði í Bergen í 1572.

Jógvan Heinason (løgmaður frá 1572 til 1583)

Róptur Jón lögmaður, og var sonur Heina Jónsson Havreka og Herborg Arnbjarnardóttir í Húsavík. Hálvbróður Magnus Heinason. Hevði Lambagarð umframt jørð víða um í Føroyum.

Ísak Guttormsson (løgmaður frá 1583 til 1588)

Sonur Guttorm Andrasson, ættaður úr Suðuroy, og hevði jørð á Nesi og í Vági.

Petur Jákupsson (løgmaður frá 1588 til 1601)

Ættaður úr Suðuroy, festi Gjörðagarð í Porkeri og 2 merkur í Froðba, umframt allan Kirkjubøgarð.

Tummas Símunarson (løgmaður frá 1601 til 1608)

Festi í 1584 garðin í Soylum í Kaldbak, sum var 12 merkur til stóddar.

Zakarias Tormóðsson (løgmaður frá 1608 til 1628)

Fyrrverandi lógrættumaður, festi 2 merkur av kirkjujørð á Eiði, har hann var ættaður.

Jógvan Justinusson (løgmaður frá 1629 til 1654)

Fyrrverandi lógrættumaður, festi 8 merkur av jørð uppi í Húsi, og 7 merkur við Gellingará. Ættaður úr Hattarvík.

Balzer Jacobsen (løgmaður frá 1655 til 1661)

Róptur Illi lögmaður, var dani og hevði verið fúti frammanundan. Varð tilnevndur lögmaður sama ár, sum Kristoffur Gabel fekk Føroyar sum len frá kongi.

Jógvan Poulsen (løgmaður frá 1654-1655 og 1662 til 1677)

Giftur við dóttir Jógvan Justinusson. Var bóndi á Oyri, og varð settur lögmaður í 1654 av lögrettumonnunum, men kongur valdi at ganga ímóti siðvenjuni, og setti danan Balzer Jacobsen í 1655.

Jákup Jógvansson (lögmaður frá 1677 til 1679)

Sonur Jógvan Poulsen, sýslumaður á Sandi. Var bóndi í Dalsgarði í Skálavík.

Jóhan Hendrik Weyhe (lögmaður frá 1679 til 1706)

Systursonur lensharran Kristoffer Gabel og var giftur við dóttir Jógvan Poulsen løgmann. Hann var ein av størstu jarðardráttum í Føroyum. Tá hann doyði átti hann 42 merkur í óðalsjørð.

Sámal Pætursson Lambauge (lögmaður frá 1706 til 1752)

Var oldurabbasonur Jógvan Heinason løgmann og giftist við dóttir Jóhan Hendrik Weyhe løgmann. Hann var ættaður úr Lamba, og eins og verfaðirin var hann stórir jarðardráttur. Tá hann doyði, átti han 40 merkur í óðalsjørð.

Hans Jákupsson Debes (lögmaður frá 1752 til 1769)

Var ættaður av Oyri í Eysturoy og giftist við dóttir Sámal Pætursson løgmann. Var fyrst varalögmaður og gjørdist lögmaður, tá verfaðirin doyði.

Thorikild Fjeldsted (lögmaður frá 1769 til 1772)

Var íslenskur hægstarættardómari, og varð settur lögmaður í kapping við tveir føroyingar – annar var Jens Christian Svabo. Fjeldsted tók ongantíð við lögmansembætinum, og embætið varð tí lýst leyst aftur longu í 1772, tá Fjeldsted tók við starvi sum amtmaður í Finnmørkini.

Jacob Hveding (lögmaður frá 1772 til 1786)

Var norðmaður og útbúgvinn lögfrøðingur. Hveding var tann fyrsti lögmaðurin, sum fekk fasta løn. Steigarður gav um hetta mundið millum 30 og 40 ríkisdálar, men Hveding fekk eftir umsókn játtað 100 ríkisdálar í løn árliga. Hveding tók við starvinum sum lögmaður við tí fyrri eyga, at hann seinni kundi fáa betri starv í Noregi, og í 1786 gjørdist hann lögmaður í Stavanger.

Johan Michael Lund (lögmaður frá 1786 til 1805)

Var eins og Hveding norðmaður og útbúgvín lögfrøðingur. Seinni gjørdist hann borgarstjóri í Bergen.

Jørgen Frantz Hammershaimb (settur lögmaður frá 1805 til 1816)

Var eins og Hveding og Lund útbúgvín lögfrøðingur. Hammershaimb var føroyingur. Hann søkti ongantíð sjálvur lögmannsstarvið.

Upprunaliga høvdu føroysku løgmenninir ikki fast tilhaldsstað, men teir hildu til ymsastaðni á oyggjunum á sínum egnu gørdum. Í 1555 fekk Løgmannsstólurin egnan Løgmannsgarð á Steig í Sandavagi. Har hildu Føroya løgmenn til í tíðarskeiðinum frá 1555 til 1816.

Løgmansembætið, sum stavar frá 1200-talinum, hevur helst røtur aftur í ein lögsegumann, sum varð valdur av føroysku stórbóndunum. Lögmaður varð valdur av lögrettumonnunum, men kongur setti lögmann í starv. Flestu løgmenninir komu úr føroysku stórbóndastættini, og ofta vóru teir eisini av somu ætt. Í tíðarskeiðinum frá 1524 til 1769 høvdu allir løgmenn uttan 2 verið av føroyskari rót. Annað undantakið frá hesi meginreglu var Jóhan Hendrik Weyhe, sum varð tilnevndur lögmaður í 1679. Jóhan Hendrik Weyhe var systursonur lensharran Gabel, men tá Jóhan Hendrik Weyhe hevði gift seg inn í føroysku lögmannsfamiljuna, kann hann næstan sigast at vera ein føroyskur bóndi. Hitt undantakið er danin Balzer Jacobsen, Illi lögmaður nevndur, sum varð tilnevndur lögmaður í 1655. Balzer Jacobsen var stutt í Føroyum, og fór av landinum aftur longu í 1661.

Løgmenninir aftaná 1769 vóru allir útlendingar; Fjeldsted var íslendingur, og Hveding og Lund vóru báðir norðmenn. Eingi føroysk mótmæli vóru ímóti, at útlendingar vórðu settir í hetta frá gamlari tíð so hátt virða føroyska starv, sum nú varð vorðið eitt danskt embæti, sum einaveldiskongur setti. Tá lögmannsstarvið skuldi setast í 1772 og í 1786 vóru ongar føroyskar umsóknir til starvið. Í 1805 var føroyingurin Hammershaimb settur (konstitueraður) lögmaður eftir Lund, men Hammershaimb søkti ongantíð sjálvur starvið. Tá lögmannsstólurin varð niðurlagdur í 1816, vóru føroyingar ikki eftirspurdir, men mótmæli vóru heldur eingi frá føroyingum.

Lögmannsstarvið var ikki longur ein samansjóðaður partur

av føroyska bóndasamfelagnum, sum tað upprunaliga var sprottið burturúr. Politiska miðsavnanin og nýskipanin av stjórnar- og dómsvaldinum í danska-norska ríkinum undir einaveldiskongunum hevði so við og við tómt Løgtingið fyri lóggevandi, dømandi og úttinnandi uppgávur. Lóggevandi myndugleikin var fyri langari tíð síðan fluttur til stovnar undir kongi í Danmark – serstakliga Dansk Kancelli. Í langa tíð hevði Løgtingið nærum einans virkað sum ein appeldómstólur, men eisini viðvíkjandi dømandi myndugleikanum vóru broytingar hendar, sum minkaðu um týdning Løgtingsins. Í 1500-talinum var sorinskrivara- ella lögtingsskrivaraembætið sett á stovn, men sum frá leið gjørdist tað alt meira sorinskrivarin, sum dømde, meðan lögmaður og lógrættumenn sótu hjá. Í alt størri mun varð valdið miðsavnað hjá kongsins embætismonnum, og fólkavaldir stovnar í ríkinum mistu sín týdning. Norsku lögtingini vórðu niðurløgd í 1797, íslenska Altingið varð niðurlagt í 1800, dansku landstingini vórðu niðurløgd í 1805 og løgtingið á Bornholm varð niðurlagt í 1813. Tað var ikki so lægið, at føroyska løgtingið fekk somu lagnu og varð niðurlagt í 1816.

Amtmenninir og ríkisumboðini í Føroyum og heimildir teirra

Fyrsti serstaki amtmaður í Føroyum varð settur í 1816, men frammanundan høvdu amtmenn, sum høvdu bústað aðrastaðni í danska ríkinum, eisini verið amtmenn í Føroyum. Amtmaðurin var hægsti embætismaður kongs í Føroyum. Heimildir amtmansins vóru ógvuliga víðfevndar, í veruleikanum var tað amtmaðurin, sum avgjórði, hvørjar lógir vóru egnaðar til at seta í gildi í Føroyum, umframt at hann hevði heimildina til at seta tær í gildi.

Til 1852 var amtmaðurin einsamallur um at taka avgerðir viðvíkjandi fyrisitingini av Føroyum, men við endurreisn Løgtingsins fekk hann 18 fólkavaldar og próstin at ráðføra seg við. Amtmaðurin var føddur formaður Løgtingsins frá 1852 til 1923, og hann hevði heimild til einsamallur at taka avgerðir tingsins vegna millum tingseturnar. Hartil hevði hann heimild til at freista tingsins avgerðir, um so var, at hann metti tær at vera í stríð við galdandi lóggávu.

Í 1923 misti amtmaðurin atkvøðurættin í Løgtinginum, men hann hevði framvegis rætt til at taka lut í orðaskifti og samráðingunum í Løgtinginum. Hartil varðveitti amtmaðurin allar fyrisitingarligar og fakligar heimildir, sum hann hevði havt undan 1923. Fólkaræðisliga gjørdist Løgtingið ein sterkari stovnur í 1923, men lögfrøðiliga og fyrisitingarliga var tað framvegis amtmaðurin, sum nærum einsamallur hevði allar týðningarmiklar heimildir.

Tá 2. veraldarbardagi brast á, og Danmark varð hersett av Týsklandi, meðan Føroyar vórðu hersettar av Onglandi, býttu amtmaðurin og Løgtingið lóggávuvaldið ímillum sín. Amtmaðurin fekk ikki sæti á tingi aftur, men hann hevði sýtingarrætt yvirfyri samtyktum Løgtingsins á lóggávuøkinum. Henda skipanin var galdandi til 1. apríl 1948, tá heima-stýrisskipanin varð sett í gildi. Tá misti amtmaðurin, nú nevndur ríkisumboðsmaðurin, allar sínar heimildir *yvir* Løgtinginum, eins og hann hevði mist heimildirnar í Løgtinginum í 1923. Síðan 1948 hevur ríkisumboðsmaðurin havt rætt til at sita í Løgtinginum, at taka orðið, at seta fram uppskot og at taka lut í samráðingunum í tinginum, tá ríkismál vórðu við-

gjørd, men hann hevur ikki longur nakrar heimildir *yvir* Løgtinginum.

Íslenskir amtmenn, búsitandi í Íslandi, sum eisini vóru amtmenn í Føroyum

Peter Raben. Føroya amtmaður frá 1720 til 1727

Kristian Guldencrone. Føroya amtmaður frá 1728 til 1730

Henrik Ochsen. Føroya amtmaður frá 1730 til 1750

Otto Manderup. Føroya amtmaður frá 1750 til 1768

Kristian Leberech Rantzau. Føroya amtmaður frá 1768 til 1769

Lauritz Andreas Thodal. Føroya amtmaður frá 1770 til 1775

Sælenskir amtmenn, búsitandi á Sælandi, sum eisini vóru amtmenn í Føroyum

Henrik Adam Brockenhuus. Føroya amtmaður frá 1776 til 1787

Gregers Kristian von Haxthausen. Føroya amtmaður frá 1787 til 1790

Johan Heinrich Knuth. Føroya amtmaður frá 1790 til 1802

Frederik Hauch. Føroya amtmaður frá 1802 til 1810

Verner Jasper Andreas Moltke. Føroya amtmaður frá 1810 til 1816

Serstakir føroyskir amtmenn, sum vóru búsitandi í Føroyum

Emilius Marius Georgius Løbner (f.1766 – d.1849). Amtmaður frá 1816 til 1825

Christian Ludvig Tillisch (f.1797 – d.1844). Amtmaður frá 1825 til 1830

Frederik Tillisch (f.1801 – d.1889). Amtmaður frá 1830 til 1837

Christian Pløyen (f.1803 – d.1867). Amtmaður frá 1837 til 1848

Carl Emil Dahlerup (f.1813 – d.1890). Amtmaður frá 1848 til 1861

Peter Holten (f.1816 – d.1892). Amtmaður frá 1861 til 1871

Hannes Kristján Steingrímur Finsen (f.1828 – d.1892). Amtmaður frá 1871 til 1884

Lorentz Højer Buchwaldt (f.1841 – d.1933). Amtmaður frá 1884 til 1897

Christian Berentsen (f.1862 – d.1944). Amtmaður frá 1897 til 1911

Svenning Krag Nielsen Rytter (f.1875 – d.1957). Amtmaður frá 1911 til 1918

Victor Stablsmidt (f.1884 – d.1920). Amtmaður frá 1918 til 1920

Elias Olrik (f.1885 – d.1975). Amtmaður frá 1920 til 1929

Hjalmar Ringberg (f.1889 – d.1978). Amtmaður frá 1929 til 1936

Carl Aage Hilbert (f.1899 – d.1953). Amtmaður frá 1936 til 1945

C.A. Vagn Hansen (f.1911 – d.1990). Amtmaður frá 1945 til 1948

Serstök føroysk ríkisumboð, sum hava havt fast tilhald í

Føroyum

C.A. Vagn Hansen (f.1911 – d.1990). Ríkisumboðsmaður frá 1948 til 1954

Niels Elkær-Hansen (f.1915). Ríkisumboðsmaður frá 1954 til 1961

Mogens Wabl (f.1918 – d.1986). Ríkisumboðsmaður frá 1961 til 1972

Leif Groth (f.1930). Ríkisumboðsmaður frá 1972 til 1981

Niels Bentsen (f.1936). Ríkisumboðsmaður frá 1981 til 1988

Bent Klinte (f.1939). Ríkisumboðsmaður frá 1988 til 1995

Vibeke Larsen (f.1944). Ríkisumboðsmaður frá 1995 til 2001

Birgit Kleist (f. 1956). Ríkisumboðsmaður frá 2001.

Føroyska løgmansembætið undir heimastýrisskipanini

Í 1948 varð tað aldargamla løgmansembætið, sum saman við Løgtinginum varð niðurlagt í 1816, endurreist. Nýggja løgmansembætið fekk kortini eitt nýtt og broytt innihald. Meðan tað gamla løgmansembætið eisini fevndi um løgtingsformannin, so var tað nýggja løgmansembætið eitt fyrisitingarligt starv, ið ikki fekk innivist í fólkavalda Løgtinginum.

Við tí fyrstu føroysku stýrisskipanarlógini, sum var í gildi frá 1948 til 1994, kann løgmansembætið best samanberast við tað amtmansembætið, sum varð niðurlagt í 1948. Løgmaður hevði í hesum tíðarskeiðinum, eins og amtmaðurin í tíðarskeiðinum frá 1923 til 1948, óavmarkaðan rætt til at taka orðið í Løgtinginum og rætt til at leggja uppskot fyri Løgtingið. Hartil kom, at bæði amtmaðurin og løgmaður í nevndu tíðarskeiðum kundu sýta fyri at staðfesta tær samtyktir, sum Løgtingið gjørdi. Harumframt vórðu bæði amtmaður og løgmaður settir uttanfyri allar atkvøðugreiðslur í Løgtinginum, um teir ikki eisini vóru valdir tingmenn.

Fyrisitingarligu uppgáurnar hjá amtmanni og lögmanni vóru stórt sæð tær somu, men eftirlitsheimildir amtmansins mótvegis Løgtinginum vóru kortini víðfevndari enn tær hjá lögmanni. Amtmaðurin varð, sum umboðsmaður og eftirlit ríkismyndugleikanna í Løgtinginum, settur í starv av ríkismyndugleikunum í Keypmannahavn, meðan tann nýggi lögmaðurin varð settur í eitt fyrisitingarligt starv av einum fólkavaldum Løgtingi. Hetta hevði við sær, at tann formligi sýtingarrættur, sum bæði amtmaður og løgmaður høvdu mótvegis Løgtinginum, í verki ikki hevði somu styrki, tí meðan amtmaðurin kundi sýta fyri at staðfesta eina løgtingssamtykt, uttan at hann harvið hevði nakað at óttast fyri frá Løgtingsins síðu, so kundi lögmaður rokna við, at Løgtingið setti hann frá, um hann nýtti sín sýtingarrætt móti Løgtinginum. Løgtingið kundi kortini ikki seta lögmann frá, uttan so at tað upploysti seg sjálvt og útskrivaði val til Løgtingið. Í so fall setti Løgtingið ikki einans lögmann frá, men alt Landsstýrið. Hetta styrkti um vald løgmans mótvegis Løgtinginum, tí tað var als ikki vist, at løgtingsumboðini vildu seta síni umboð uppá spæl fyri at fáa lögmann settan frá embætinum. Annar munur millum

amtmansembætið og lögmansembætið var, at amtmaðurin hevði heimild til at freista eina av honum metta ólógliga lögtingssamtykt. Hetta kundi hava við sær, at kongur sendi tingið heim og útskrivaði nýval til Løgtingið. Hesa heimild hevði lögmaður ikki, men hann kundi sýta fyri at staðfesta eina lögtingssamtykt við teimum møguligu avleiðingum fyri hann sjálfvan og Landsstýrið, sum nevndar eru omanfyri. Hartil kom, at meðan amtmaðurin varð sitandi, til hann sjálvur ella ríkismyndugleikarnir settu hann frá, so fór lögmaður frá, hvørja ferð lögtingsval var.

Hóast fyrisitingarligu uppgávarnar stórt sæð vóru tær somu, so var støða lögmanns mótvegis Løgtinginum nakað veikari enn tann hjá amtmanninum undan 1948. Tann avgerðandi munurin var, at meðan heimildir amtmansins undan 1948 ikki grundaðu seg á eitt fólkaræðisligt grundarlag, so var lögtingsskipanin aftaná 1948, har tann dagliga fyrisitingin beinleiðis varð vald av Løgtinginum, grundleggjandi fólkaræðislig, men avleiðingin av skipanini var, at lögmansembætið gjørdist veikt mótvegis Løgtingi og Landsstýri. Í aðra mátar líktist nýggja lögtingsskipanin nógv tí amtskommunalu skipanini, sum hevði verið galdandi undan 1940, har fyrisitingin beinleiðis lá undir „amtsráðnum“ – tvs. Løgtinginum.

Tá Løgtingið við heimastýrslógini fekk ræði á fleiri og fleiri málsøkjum, serstakliga við teimum stóru yvirtøkunum í 70-unum, gjørdist tað so líðandi greitt, serliga aftaná búskaparkreppuna í 90-unum, at fyrisitingin mátti tillagast og styrkjast, soleiðis at hon megnaði at røkja tær nógv øktu uppgávarnar á ein ábyrgdarfullan hátt. Serstakliga var tað ábyrgdarbýtið millum Løgting og Landsstýri og ábyrgdin hjá landsstýrismonnunum, sum kom í miðdepulin í kjakinum. Úrslitið varð, at Løgtingið í 1994 samtykti at seta eina nýggja stýrisskipanarlóg í gildi, sum styrkti munandi um heimildirnar hjá lögmanni mótvegis bæði Løgtingi og Landsstýri.

Sambært nýggju stýrisskipanarlógini skuldi lögtingsformaðurin, ikki Løgtingið, tilnevna lögmann, og hann varð valdur og skuldi vera sitandi, til hann sjálvur valdi at fara frá, uttan so at meirilutin av øllum lögtingsumboðunum við misáliti sýtti fyri at góðkenna uppskot lögtingsformansins ella seinni setti hann frá. Harumframt var tað nú lögmaður, sum einsamallur hevði rætt til at seta landsstýrismenninar í starv, og

hann hevði eisini rætt til at siga teir úr starvi aftur. Landsstýrið varð ikki longur saman við lögmanni sett í starv sum ein felags nevnd av Løgtinginum, men landsstýrismenninir vórðu settir í starv hvør sær av lögmanni. Tó var tað soleiðis, at eins og Løgtingið kundi seta lögmann frá, so kundi tað eisini seta Landsstýrið ella ávísar landsstýrismenn frá. Løgmaður hevði nú, saman við Løgtinginum, ábyrgdina av Landsstýrinum, eins og landsstýrismenninir hvør sær høvdu ábyrgdina av sínum málsøki. Støðan hjá lögmanni í Landsstýrinum varð harvið styrkt munandi.

Til tess at styrkja um støðuna hjá lögmanni mótvegis Løgtinginum, sum nú hevði rætt til at seta bæði hann og hansara landsstýrismenn frá, uttan at nýval til Løgtingið harvið varð útskrivað, varð ásett í stýrisskipanarlógini, at løgmaður hevði heimild til at senda Løgtingið heim og útskriva nýval til Løgtingið, nær tað skuldi vera. Hesa heimild varðveitti lögmaður í eina viku eftir, at Løgtingið við misálit hevði sett hann frá.

Harvið var ábyrgdarbýtið millum Løgtingið og Landsstýrið vorðið nógv greiðari, og heimildirnar og ábyrgdin hjá lögmanni í skipanini vóru øktar samsvarandi hesum. Løgmaður hevði nú stórt sæð somu heimildir mótvegis Løgtingi og fyrisiting, sum amtmaðurin hevði havt undan 1948, men munurin var, at fólkaræðisligt eftirlit var við embætisførsluni hjá lögmanni, hóast hann ikki beinleiðis var fólkaræðisliga valdur. Tann amtskommunala eindarskipanin var endaliga farin í søguna, men lögmaður, sum nú kundi samanberast við forsetar í øðrum fólkaræðisligum londum, var framvegis stjórnarleiðari í einum ríki, sum ikki hevði fullveldi.

Hesi hava verið lögmenn í Føroyum síðan 1948

Andras Samuelsen (f. 1873 – d. 1954). Løgmaður frá 1948 til 1950. Sambandsflokkurin

Kristian Djurhuus (f. 1895 – d. 1984). Løgmaður frá 1950 til 1958. Sambandsflokkurin

Petur Mohr Dam (f. 1898 – d. 1968). Løgmaður frá 1958 til 1963. Javnaðarflokkurin

Hákun Djurhuus (f. 1908 – d. 1987). Løgmaður frá 1963 til 1967. Fólkaflokkurin

- Petur Mohr Dam* (f. 1898 – d. 1968). Løgmaður frá 1967 til 1968. Javnaðarflokkurin
- Kristian Djurhuus* (f. 1895 – d. 1984). Løgmaður frá 1968 til 1970. Sambandsflokkurin
- Atli P. Dam* (f. 1932). Løgmaður frá 1970 til 1981. Javnaðarflokkurin
- Pauli Ellefsen* (f. 1936). Løgmaður frá 1981 til 1985. Sambandsflokkurin
- Atli P. Dam* (f. 1932). Løgmaður frá 1985 til 1989. Javnaðarflokkurin
- Jógvan Sundstein* (f. 1933). Løgmaður frá 1989 til 1991. Fólkaflokkurin
- Atli P. Dam* (f. 1932). Løgmaður frá 1991 til 1993. Javnaðarflokkurin
- Marita Petersen* (f. 1940 – d. 2001). Løgmaður frá 1993 til 1994. Javnaðarflokkurin
- Edmund Joensen* (f. 1944). Løgmaður frá 1994 til 1998. Sambandsflokkurin
- Anfinn Kallsberg* (f. 1947). Løgmaður frá 1998. Fólkaflokkurin

Løgtingsformenn síðan 1923

Upprunaliga valdi tingið sjálvtt sín formann. Tá landslógin varð sett í gildi í Føroyum í 1274 valdu lógrættumenninir lógmann, meðan kongur staðfesti valið, men einaferð í 1700-talinum tók kongur sær beinleiðis rætt til at seta lógtingsformannin í starv, óheft av lógrættumónnunum. Kongur varðveitti hendan rættin til 1816, tá bæði Løgtingið og lógmansembætið vórðu niðurlögð. Tá Løgtingið varð endurreist í 1852, varð tað framvegis kongsins umboðsmaður í Føroyum, amtmaðurin, sum sat í formanssessinum í Løgtinginum, men tá lógtingskipanin varð broytt í 1923, og amtmaðurin misti fasta formanssessin í Løgtinginum, vann Løgtingið aftur rættin til at velja tingformannin.

Tað nýggja lógtingsformansembætið var kortini ikki samlíkt við tað gamla, partvíst tí at tað endurreista Løgtingið frá 1852, sum var ein fýrisitingarligur og ráðgevandi stovnur hjá donsku myndugleikunum, hevði øðrvísi heimildir og uppgávur enn tað gamla, sum fyrst og fremst var ein dómstólur. Hetta hevði við sær, at meðan tann gamli tingformaðurin hevði sum høvuðsuppgávu í Løgtinginum at vera høvuðsdómari, so var høvuðsarbeiðið hjá tí nýggja tingformanninum at leiða samráðingarnar í Løgtinginum. Harumframt skuldi tann nýggi tingformaðurin síggja til, at tingskipan og góður tingsiður varð hildin av lógtingsumboðunum.

Tingformansembætið, sum var hevjað upp um dagliga partapolitiska arbeiðið í Løgtinginum, var hægsta tignarlíga starv í Føroyum. Av somu grund hevði tingformaðurin ikki loyvi til at taka lut í sjálvari málsviðgerðini í Løgtinginum, men ynskti hann sum lógtingsumboð at taka lut í sjálvum tingarbeiðinum, so skuldi hann lata formanssessin frá sær til næstformannin ímeðan. Hóast tingformaðurin var hevjaður upp um dagliga arbeiðið í Løgtinginum, var støða hansara veik mótvegis Løgtinginum. Tingformaður skuldi veljast, hvørja ferð tingið kom saman, og ofta varð formaðurin valdur sum liður í størri partapolitiskum avtalum, áðrenn tingsetan byrjaði. Tað var eisini lætt at skifta formannin út í eini tingsetu.

Tingformansembætið hevði ongar týdningarmiklar heimildir yvir ella í Løgtinginum. Tá heimastýrslógin varð sett í gildi í 1948, varð tað álagt tingformanninum at skriva undir

samtyktir Lögtingsins, áðrenn tær vóru sendar lögmanni til staðfestingar, men tingformaðurin hevði ikki rætt til at sýta fyri at skriva undir eina lögtingssamtykt, eins og lögmaður kundi. Tó fekk tingformaðurin í 1985 heimild lögmans til at slíta tingsetuna í upp til tveir mánaðir uttan tingsins samtykt. Við stýrisskipanini frá 1994 fekk tingformaðurin harumframt heimild til at tilnevna lögmansevni, men Løgtingið kundi vrakað tilmæli hansara, um so var, at meir enn helmingurin av øllum tingmonnum atkvøddu ímóti uppskoti hansara. Í aðra mátar varð uppskot lögtingsformansins samtykt. Hartil kom, at meðan Løgtingið undan 1994 skuldi velja tingformann áðrenn *hvørja* tingsetu, so varð skipanin nú broytt á tann hátt, at tingformaðurin skuldi sita *alt* valskeiðið. Tað varð eisini gjørt torførari at velja nýggjan formann í einum valskeiði. Harvið gjørdist tingformansvalið ikki longur ein liður í parta-politiskum avtalum, sum vóru gjørdar undan hvørjari tingsetu. Broytingarnar vóru ætlaðar at styrkja um formansskapin í Løgtinginum og at hevja formannin upp um vanliga politiska stríðið í Løgtinginum.

Hesi hava verið lögtingsformenn í tíðarskeiðinum 1924–2002

Oliver Effersøe (f. 1863 – d. 1933). Tingformaður 1924–28.

Sambandsflokkurin

Edward Mitens (f. 1889 – d. 1973). Tingformaður 1928–30.

Sjálvstýrisflokkurin

Oliver Effersøe (f. 1863 – d. 1933). Tingformaður 1930–32.

Sambandsflokkurin

Jóhan M. F. Poulsen (f. 1890 – d. 1980). Tingformaður 1932–

36. Sambandsflokkurin

Edward Mitens (f. 1889 – d. 1973). Tingformaður 1936–38.

Sjálvstýrisflokkurin

Jóhan M. F. Poulsen (f. 1890 – d. 1980). Tingformaður 1938–

40. Sambandsflokkurin

Jóhan H. Danbjørg (f. 1896 – d. 1968). Tingformaður 1940–

43. Javnaðarflokkurin

Thorstein Petersen (f. 1899 – d. 1960). Tingformaður 1943–45.

Fólkaflokkurin

Kristian Djurhuus (f. 1895 – d. 1984). Tingformaður 1945.

Sambandsflokkurin

- Thorstein Petersen* (f. 1899 – d. 1960). Tingformaður 1945–46.
Fólkaflokkurinn
- J. Fr. Øregaard* (f. 1906 – d. 1980). Tingformaður 1946–50.
Javnaðarflokkurinn
- Thorstein Petersen* (f. 1894 – d. 1960). Tingformaður 1950.
Fólkaflokkurinn
- Hákon Djurhuus* (f. 1908 – d. 1987). Tingformaður 1950–51.
Fólkaflokkurinn
- Jóhan M. F. Poulsen* (f. 1890 – d. 1980). Tingformaður 1951–
58. Sambandsflokkurinn
- J. Fr. Øregaard* (f. 1906 – d. 1980). Tingformaður 1958–63.
Javnaðarflokkurinn
- Sámal Petersen* (f. 1904 – d. 1976). Tingformaður 1963–66.
Sjálvstýrisflokkurinn
- J. Fr. Øregaard* (f. 1906 – d. 1980). Tingformaður 1966–78.
Javnaðarflokkurinn
- Agnar Nielsen* (f. 1928). Tingformaður 1978–79. Sambands-
flokkurinn
- Hilmar Bech* (f. 1933). Tingformaður 1979–80. Javnaðar-
flokkurinn
- Jógvan Sundstein* (f. 1933). Tingformaður 1980–84. Fólk-
flokkurinn
- Jacob Lindenskov* (f. 1933). Tingformaður 1984–87. Javnaðar-
flokkurinn
- Hergeir Nielsen* (f. 1949). Tingformaður 1987–88. Tjóðveldis-
flokkurinn
- Jógvan Sundstein* (f. 1933). Tingformaður 1988–89. Fólk-
flokkurinn
- Hergeir Nielsen* (f. 1949). Tingformaður 1989. Sambands-
flokkurinn
- Agnar Nielsen* (f. 1928). Tingformaður 1989–90. Sambands-
flokkurinn
- Jørgin Thomsen* (f. 1927 – d. 1995). Tingformaður 1990–91.
Javnaðarflokkurinn
- Anfinn Kallsberg* (f. 1947) Tingformaður 1991–93. Fólk-
flokkurinn
- Lasse Klein* (f. 1950). Tingformaður 1993–94. Sjálvstýris-
flokkurinn
- Jógvan Ingvarð Olsen* (f. 1930). Tingformaður 1994. Sambands-
flokkurinn

Marita Petersen (f. 1940 – d. 2001). Tingformaður 1994–95.
Javnaðarflokkurinn

Jógván Ingvarð Olsen (f. 1930). Tingformaður 1995–98. Sambandsflokkurinn

Finnbogi Ísakson (f. 1943). Tingformaður 1998 – 2002. Tjóðveldisflokkurinn

Edmund Joensen (f. 1944). Tingformaður 2002– . Sambandsflokkurinn